

آبخیزداری و نقش آن در ارتقاء بهره‌وری از منابع آب و خاک (مطالعه موردی: طرح آبخیزداری حوزه آبخیز برغمد شهرستان سبزوار)

ابوالقاسم دادرسی سبزوار

کارشناس ارشد منابع آب (آبخیزداری) و عضو هیات علمی مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام خراسان

موقعیت جغرافیایی و وضعیت اقلیمی ایران، محدودیت منابع آب و خاک را در کشور به دنبال داشته و لزوم توجه به نظامی کارا در جهت بهره‌برداری بهینه و دستیابی به توسعه پایدار را تقویت می‌کند. بهره‌برداری از آبخیزها در حال حاضر براساس ضوابط علمی نبوده و هر ساله شاهد نابودی روزافزون منابع آب و خاک در کشور و عوارض ناشی از آن چون سیل و خشکسالی می‌باشیم. آبخیزداری را می‌توان مدیریت و بهره‌برداری بهینه از منابع آب و خاک در یک منطقه به منظور تامین نیازهای فعلی و آتی ساکنین آن تعریف کرد که از چندی است مورد توجه مسئولین در کشور قرار گرفته است.

در این بررسی عملکرد یکی از طرحهای آبخیزداری در شهرستان سبزوار که با هدف جلوگیری از تخریب روستا، افزایش آبدهی قنوات، تقویت پوشش گیاهی و کنترل فرسایش خاک صورت گرفته است، توضیح داده میشود. حوزه مورد بررسی ۲۹۱۰ هکتار مساحت داشته و در شمال شهرستان سبزوار بین دو طول جغرافیایی ۵۷/۳۱/۱۳ و ۵۷/۳۶/۲۹ و دو عرض جغرافیایی ۳۶/۲۳/۲۴ و ۳۶/۲۸/۵۶ با متوسط بارش ۲۴۰ میلی متر در سال واقع شده است.

موقعیت هر کدام از عملیات اجرا شده، آب نفوذ یافته به سفره، افزایش سطح زیر کشت حاصل از انجام عملیات آبخیزداری و میزان مشارکت مردم در طرح با استفاده از بررسی های میدانی و تجزیه و تحلیل داده های موجود و کسب اطلاعات محلی بررسی، و مشکلات طرح مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت.

نتایج حاصل از این بررسی، موفقیت طرح در افزایش سطح اراضی زراعی حاصل از کنترل رسوب، آبدهی قنوات و مشارکت مردم را نشان داده و امید است که نتایج مثبت این طرح بتواند در فرایند توسعه اقتصادی کشور، اهمیت به آبخیزداری را در بخش کشاورزی مورد توجه جدی قرار دهد.

کلمات کلیدی: آبخیزداری، آب و خاک، اقتصادی، حوزه آبخیز، برغمد، سبزوار.